

# Verhaal over slaven Depok krijgt gezicht

Van alle families van slaven die in 1714 in Nederlands-Indië werden vrijgelaten, dankzij een Nederlandse koopman die zijn tijd ver vooruit was, leven nog nabestaanden. Maar velen kennen het verhaal van hun herkomst niet. Het Westfries Museum in Hoorn brengt daar verandering in.



Javaan met paard, aquarel van Isaac Israëls uit 1922.

## Van het Indisch palet

Hollandse schilders waren gefascineerd door de Indonesische natuur en cultuur. Verschillende Nederlandse kunstenaars hebben in Indië gewoond en gewerkt. Het Westfries Museum laat met de expositie 'Indisch Palet', die op 9 februari start, de hoogtepunten zien uit de collectie van Rob Colauto en Yvonne van Peperstraten. Zij verzamelen hun hele leven al

Indische kunst. Het gaat om kunstwerken, waarvoor de interesse door de jaren heen enorm is toegenomen en die nu grote bedragen opbrengen, waardoor ze steeds moeilijker te verwerven zijn. Net als bij Indische Pracht, de tentoonstelling van foto's van Dennis A-Tjak, zal ter gelegenheid van deze tentoonstelling een boek verschijnen.

Op initiatief van het museum zochten fotograaf Geert Snoeijer, bekend van 'De weeskinderen van de VOC', en historica Nonja Peters in Indonesië én Nederland een aantal van die afstammelingen op. Zo geven zij letterlijk gezicht aan de tentoonstelling 'De Slavernij Voorbij', met als ondertitel 'Depok, de droom van Cornelis Chastelein'.

Het is een van de projecten rond het thema dat 400 jaar geleden Batavia is gesticht, het huidige Jakarta. Het museum speelt daarmee in op het Jaar van de Gouden Eeuw.

De tentoonstelling over de slavernij in Indië, te zien vanaf 29 juni, introduceert koopman Cornelis Chastelein en volgt de bijzondere gemeenschap Depok, die de slaven na hun vrijlating vormden om volgens zijn ideeën te leven.

### Onderbelicht

„Het museum wil niet in het kader van 400 jaar Batavia het kolonialisme vieren of ophemelen, maar een aantal thema's belichten”, zegt directeur Ad Geerdink. „Een is nogal onderbelicht: de slavernij in Nederlands-Indië. Als we het over slaven hebben gaat het meestal over slaven uit Afrika, die naar het westen werden gebracht. Maar slavernij was in Azië al gebruikelijk voor de Nederlanders daar arriveerden. Zij troffen er een heel systeem van slaven en slavenhandel

aan, waar ze niettemin heel erg gebruik van hebben gemaakt.”

„De slavernij werd in 1860 afgeschaft, maar in Nederlands-Indië pleitte Cornelis Chastelein eind zeventiende eeuw al in publicaties voor die afschaffing. Nederlands-Indië moest geen handelskolonie zijn, waar veel gehaald en weinig gebracht werd, maar een landbouwkolonie. Hij vond dat slaven land in eigendom moesten krijgen, een eigen bestaan moesten kunnen opbouwen en ook zelfbestuur moesten krijgen. Het bijzondere is dat hij het niet bij woorden liet, maar na zijn dood in 1714 het overgrote deel van zijn landgoed en geld naliet aan zijn 150 slaven, die samen twaalf families vormden.

Hiermee moesten zij een gemeenschap vormen en zijn droom gaan vormgeven. Het werd de gemeenschap Depok, een sociaal experiment dat tot 1946 zou bestaan, tot het ten onder ging in de maalstroom van het onafhankelijke Indonesië. Er werd verschrikkelijk huisgehouden. Veel Depokers zijn noodgedwongen naar Nederland geëmigreerd. Van alle twaalf families zijn er nog telgen, maar velen kennen het verhaal niet meer. Wij willen de gemeenschap haar eigen geschiedenis teruggeven”, zegt museumdirecteur Geerdink geestdriftig. „Mijn ideaalbeeld is één grote familieunie.”

### Geen schaamte

Het portret van Wenny Jonathans, geboren in Depok in 1933, maakt deel uit van de tentoonstelling. „Cornelis Chastelein heeft ons niet als slaven behandeld”, stelt hij. „Hij heeft ons vrijgekocht omdat hij vond dat de Nederlandse overheersers niet goed omgingen met de inlanders, dat die gediscrimineerd werden, misbruikt werden, en daarom heeft hij Depok gesticht. Om te laten zien: het kan ook anders. Ik zie me niet als een slaaf. Daar schaam ik me



Wenny Jonathans

FOTO GEERT SNOEIJER

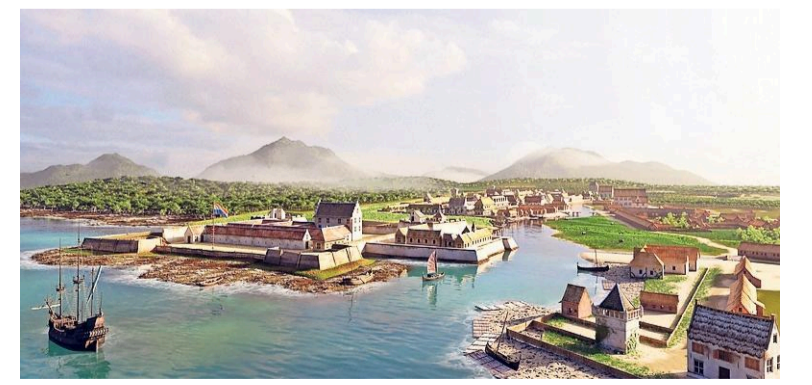
niet voor.” Volgens Peggy Loen, geboren in Jakarta in 1954, voelt het alsof veel Depokers en hun nabestaanden 'tussen twee werelden zweven'. „Depok speelt een heel centrale rol in de Nederlands-Indische geschiedenis. Er waren heel veel Nederlanders in Depok en er werd heel veel getrouwd met Europeanen. We hebben ons altijd Nederlands gevoeld en ik zag me ook niet anders dan Nederlands. Wij als Indischen behoren tot de Europeanen...volgens de Indonesiërs. Maar hier in Nederland zien ze ons als Indonesisch....”

Eric Molenaar

## Virtuele vlucht boven Batavia

'Klap op de vuurpijl' noemt museumdirecteur Ad Geerdink de nieuwe 'virtual reality'-beleving die het Westfries Museum in Hoorn krijgt. 'Batavia 1627' wordt op 30 mei, de stichtingsdatum van Batavia, gelanceerd. Het Westfries Museum was vier jaar geleden vooruitstrevend met de mogelijkheid om met behulp van de Oculus Rift-bril en krachtige computers een rondje door Hoorn anno 1650 te kunnen maken. Later volgde de mogelijkheid om mee te varen rond Kaap Hoorn. Nu worden de allernieuwste technieken ingezet om Batavia

1627 tot leven te wekken. De oudste geschilderde kaart van Batavia, waarvan het origineel in Hoorn hangt, is de basis hiervan. Deze diende ooit om de hoge heren van de VOC te laten zien hoe de nederzetting er bij lag. Wie de VR-bril opzet, kan als een vogel over Batavia en omgeving zweven, in de richting waar hij zijn ogen op richt, en landen op de plekken die onderweg oplichten. Daar ontmoet de kijker personages, onder wie JP Coen en zijn vrouw Eva Menten. „Ongelooflijk levensacht, geweldig!”, vindt Geerdink.



Batavia 1627, uit de VR-productie.

BEELD: ROB TUYTEL

Rob Tuytel, die inmiddels naam heeft gemaakt in de virtual realitywereld, kreeg bij het maken van dit VR-programma hulp van Bea

Brommer, een historica die jarenlang in Jakarta was, daar architectuur-rondleidingen gaf en auteur is van de VOC-atlas.



Hibiscus, werk van Dennis A-Tjak.

## Bloemenpracht

Het bijzondere van Indië, van Nederlandsch-Indië, van Indonesië, staat centraal in de tentoonstellingen rond 400 jaar Batavia. Dat begint al op 20 oktober met de expositie 'Indische Pracht'.

Bloempportretten van Dennis A-Tjak, die de schoonheid en mystiek van de Indonesische bloemen en planten op foto wist vast te leggen. „Soms zijn het bijna abstracte kunstwerken”, vindt museumdirecteur Ad Geerdink. Al vanaf de allereerste ontmoeting met de

Indische archipel, eind zestiende eeuw, waren Nederlanders gefascineerd door de enorme kleuren-, geuren- en vormenrijkdom van de Indonesische flora. Die is met 45.000 verschillende plantensoorten een van de rijkste ter wereld.

De Nederlanders die in de VOC-tijd in Indië waren namen bloemen en planten zelfs mee naar huis. Reden om in samenwerking met het kunstenaarsplatform Framers Framed een speciale avond te organiseren rond het thema 'botanisch erfgoed'.